

Kammerkoori eriline aasta

- Sel aastal on Eesti Filharmoonia Kammerkooril ees veel üle 20 kontserdi, siin mõned:
- 16. augustil Saksamaal Bremeni muusikafestivalil
- 27. augustil Taanis Aarhusi katedraalis
- 2.–8. septembrini Eestis «Pärdi päevadel»
- 11. septembril Saksamaal Görlitzis Lausitzi festivalil
- 19. septembril Rumeenias Bukarestis Enescu festivalil
- 26. septembril Taanis Kopenhaageni katedraalis
- 11. oktoobril Saksamaal Hamburgis Elbphilharmonies
- 23. ja 24. oktoobril USAs New Yorgis Carnegie Hallis
- 28. oktoobrist 1. novembrini Hiina tuuril Macaus, Wuhanis, Shanghais
- 24. ja 27. novembril Argentinas Buenos Aireses
- 7. detsembril Prantsusmaal Pariisi Filharmoonias
- 9. detsembril Iirimaa Dublini kontserdimajas

Üheks eredamaks näiteks on hiljutine kohtumine maailmakuulsa Bachi-uurija Christoph Wolffiga, kes külastas kevadel Tallinna ning andis loengu muusika- ja teatriakadeemias. Ta kuulis meid esinemas Halles Händeli festivalil ja ütles, et meie koori kõlapilt sobib suurepäraselt Bachi loomingu esitamiseks. Tema sõnul tajus ta meie Händeli tõlgenduses värskest ja loodab meid kohata ka Bachi festivalidel üle maailma. See oli suur tunnustus ja innustav toetus meie barokkmuusika tõlgendusele. Kohtumine temaga loodetavasti avab omakorda kohtumised uue publikuga – nii need asjad sageli käivadki: keegi märkab, hindab su tööd ja soovib sind kutsuda oma festivalile või kontserdieriasse.

Ma ei kogu linnukesi «vallutatud» lavade kohta – minu jaoks tähistavad olulisi verstaposte muusikalised ideed ja kohtumised, millest sünnib midagi uut. Kui keegi kuuleb, tunneb ära selle, mida ma muusikaliselt püüan edasi anda, ja kui sellest sünnib uus projekt... just niisugune asjade käik mind paelub.

Filharmoonia kammerkoor annab sügisel kontserdi USAs New Yorgis Carnegie Hallis, kas on veel midagi sellist tulemas?

Tuleme oktoobris tagasi Suurbritanniassa, meil on värskest ilmunud uus plaat, mis on juba leidnud publiku poolehoidu, eriti Inglismaal. BBC Promsi kontsert ja see uus salvestis on loonud huvi ja toonud kaasa uusi võimalusi, seega saavad sügisel kontserdid olema põnevad. Meie looming on hakanud jõudma noorteni.

õhkas rituaalsust. Tõnu Kaljustet kirjeldab ta kui karismaatilist tseremooninameistrit, kelle dirigeerimine oli sama minimalistlik kui muusika ise, välja arvatud hetked, mil ta peksis trummi või puudutas efektse žestiga kellamängu.

Portaalis Planet Hugill möönab Robert Hugill, et on Eesti Filharmoonia Kammerkoori varemgi kuulnud, ja sobivamates saalides, ent esitada Arvo Pärdi muusikat nii legendaarse festivali laval oli kindlasti märkimisväärne sündmus. Tema hinnangul ei saanud Royal Albert Hallis täielikult nautida koori tonaalset erksust, mis väiksemas saalis paremini esile tuleb, kuid kogu õhtu vältel oli esitus muljetavaldavalt jõuline, pakkudes kontrasti inglise koolkonna pehmemale Pärdi-tõlgendusele.

BBC Promsi hiigelsaal kuulas Pärdi muusikat hinge kinni pidades

HEILI SIBRITS
London

Londoni Royal Albert Halli kontserdisaal mõjub kui tulnukate kosmoselaev. Punase sametiga vooderdatud saali mahub 6000 inimest.

Tuhandetest kuulajatest mõned jälgivad teraselt ruumi kõrgel-kõrgel lae all seisukohtadel, nende all asub veel neli tasapinda, nii uhkeid ja privaatseid loože kui ka mugavaid reatole. Otse lava ees on taas seisukohad nagu popkontserdil – sinna pääsemiseks tuli seista pikas järjekorras. Neljapäeval, 31. juulil on saalis vaid mõni üksik vaba koht, needki pigem kõrgematel tasanditel. On öö, ja sellel kummalisel ufolaeval laulavad inglid õrnalt-õrnalt, nende kuulumiseks tuleb olla väga vaikselt ja keskendunult. Millest nad laulavad, kõrv liiga hästi ei seletagi, sest nad laulavad võõras (ladina) keeles, aga pühalikkus ja sõnumi tähtsus on sõnadetagi selge. Muusika uinutab – või on see öö? –, on ilus ja maagiline.

Mõista, mitte vaid tajuda

Kõlab Arvo Pärdi rahupalve «Da pacem Domine», sealt edasi «Veni Creator», «Magnificat», «The Deer's Cry» ja «Für Jan van Eyck». Üks laul sulab teiseks. Kõik see kokku mõjub rahustavalt, lauljad meenutavad ingleid, kelle hääli võtab ära ärevuse, hirmu ja juhib vaikusesse. Ei pea mõistma teksti, muusika jõuab kuulajateni ka läbi naha, aga põhjalikus kavalehes on toodud ära ka sõnad, sh tõlge inglise keelde, sest publik soovib ka mõista, mitte ainult tajuda.

Ühel hetkel tajusin, et olen selle ringikujulise saaliga koos õhku tõusnud, viidud tiirlema avakosmosesse, eemale argistest muredest, sinna, kus ootab ees uus maailm, parem ilm, igavene rahu koos igavese eluga.

Royal Albert Hall ja BBC Proms on klassikalise muusika hierarhias erilise tähtsusega, sinna ei pääse lihtsalt ei esinema ega kuulama, sest tahtjaid on meeletult. Festival asutati 1895. aastal ideega viia klassikaline muusika laiemale kuulajaskonnani, pakkudes mitmekesist repertuaari, vabamat õhkkonda ja soodsaid pileteid.

Promsi nimi tuleneb sõnast «promeneerima», mis iseloomustab mõne sajandi taguseid Londoni vabaõhukontserte, kus inimesed said muusika ajal ringi jalutada. Traditsioon on säilinud siiani: lisaks istekohtadele on publiku jaoks soodsate hindadega seisuala – lavaesine ning laealused kohad.

Promsil pole tavaks tähistada juubeleid, see, et Arvo Pärdi 90. sünnipäeva eel kõlab peamiselt tema muusikaga kava, on erand. Pärt ise on ju ka erand.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor on varem Promsil esinenud kahel korral. 2005. aastal esitati Arvo Pärdi loomingut põimituna varajase muusikaga ning 2008. aastal kõlas Sergei Rahmaninovi «Koguõine jumalateenistus», mõlemad kontserte juhatas kammerkoori toonane peadirigent Paul Hillier. Tõnu Kaljuste juhatab BBC Promsil esimest korda.

BBC Proms

- Maailma suurim klassikalise muusika festival
- 18. juulist 13. septembrini Londoni Royal Albert Hallis
- Kavas 86 kontserti, nende hulgas «Arvo Pärt 90» 31. juulil: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, dirigent Tõnu Kaljuste, orelil Kadri Toomaja, lauljad Yena Choi, Annika Lõhmus, Geir Luht ja Toomas Tohter

Peaegu ebainimlik katsumus häälepaeltele ja nende omanikele on Eesti aja järgi südaööl hakata laulma Pärdi väga keerulist repertuaari, sinna otsa veel Rahmaninovi ja Bachi. Saalis on aga väga nõudlik ja suurepärase teoste ning esinejatega ära hellitatud publik.

Eesti Filharmoonia Kammerkoori lauljad teavad, et õhtuse väsimuse vastu aitab kõige paremini pudel kokakoolat. Kas inglid ja kokakoola käivad kokku? Jah, kui vaja esinamiseks turgutust saada. «Välismaal, enne esinemist on kõigil kokakoolanäpus,» tunnistas hommikusöögilaual üks laulja.

Õine aplaus on soe, kohati tuline, tänuilikut tormine. Ei kosta meeletult huilgamist või jalgade trampimist, aga see kõik on absoluutses tasakaalus esitatuga. Kaljuste koostatud kava idee oli kaudu rahust, muusika ise pigem voovalt meditatiivne, erandiks Veljo Tormise «Raua needmine», mille lõppedes oli ka saali reaktsioon äkilisem. See on üks väga äge lu-

gu, suurepärase energialaks öises kulgemises.

«Raua needmise» eel ja Pärdi esimese laulupõimiku järel kõlab Galina Grigorjeva «On saabumas kena kevade», Sergei Rahmaninovi «Слава в вышних Богу», «Богородице Дево, радуйся», Bachi «Ich lasse dich nicht», Pärdi «Peace upon you, Jerusalem», «De profundis» ja enne lisalugu, milleks oli Pärdi imeline hälliaul, veel teinegi Pärt, tema meie isa palve loodud «Vater unser».

Suurepäraselt koostatud kava, kostsid hinnangud. Pärt ja Bach sobivad imeliselt, aga Grigorjeva avaldas muljet oma õrnas jõulisuses. Sekka Rahmaninov.

Vaikne, nii vaikne

Kõik oli liiga vaikne, oleks tahtnud volüüminuppu peale keerata, tunnistasin pärast kontserti kaastastele ja lauljatele. Selgus, et see polnud ainult minu soov, vaid pea kõik eestlased BBC Promsi kontserdil tunnistasid sama, sest meie ju teame, kuidas peab kõlama Arvo Pärt ja Veljo Tormis filharmoonia kammerkoori esituses.

Lauljad teavad, et õhtuse väsimuse vastu aitab kõige paremini pudel kokakoolat. Kas inglid ja kokakoola käivad kokku? Jah, kui vaja turgutust saada.

Vähemalt arvame, et teame. Seepärast oli ööl vastu reedet Londoni ühe hotelli baaris põhiküsimus: kas koori oli ikka piisavalt hästi kuulda, kas kõik nüansid jõudsid kuulajateni?

Royal Albert Halli tumedast

Eesti Filharmoonia Kammerkoor 31. juulil Londonis Royal Albert Hallis BBC Promsil. 27 lauljat ja üks dirigent ning 6000 inimest saalis ja sajad tuhanded kodus raadio ees.

FOTO: ANNELI IVASTE

puidust seinu kaunistavad fotod 5. detsembrist 1968. aastast, mil Rolling Stones siin oma albumit «Beggars Banquet» esitles. Tõenäoliselt Tõnu Kaljuste ega Arvo Pärdi fotosid rollingute omade kõrvale ei riputata, aga väga uhke vaatepilt oli, kui hotelli baari sisenes Kaljuste, tühi kokakoolapudel ja valge kingakott näpus, seljakott seljas, ja teda võeti vastu kui olümpiavõitjat või rollinguid.

Kaljuste oskas heli valjuse kohta rääkida. Royal Albert Hall on kõike muud kui kammerisaal – punase sametiga vooderdatud 5200 istekohaga (pluss seisukohad) saalis seisis publiku ees 27 lauljat ja üks dirigent, kes ei saanudki võimendusega valjemat häält teha.

Ent kuulaja saab saalis täielikult keskenduda, lasta muusikal end kaasa viia ja lasta end puudutada. Just see kontserdil juhtuski. Publiku täielik keskendumine ja kohalolek oli erakordne. Saalis Pärdi muusika vaikus, peensused ning täiuslikkus kõlama ei pääsenud, ent seda imelisem oli heli raadiolekandes – kuulake Klassika-raadiost järele!

BBC Proms ongi ju raadiofestival, nende peamine publik istub raadio ees, nentis Kaljuste järgmisel hommikul. Dirigent kiitis publikut taevani – sellist oskust kuulata kohtab harva ja see oli üks põhjus, miks Kaljuste soovis kunagi ses saalis juhatada.

Esimene kõhalaviin vallandus kontserdil umbes 20. minutil, kui lõppes Pärdi tsükli neljas laul. Ja kõha kõlas ses saalis ootamatult valjult – Royal Albert Hall on kuulus, aga ka halastamatu saal, mis võimendab iga müra. Ent seda müra kontserdil peaaegu ei olnud, sest Promsi publik teab ja oskab.

Õine pidu Royal Albert Halli lähedal asuva hotelli baaris ei kestnud kaua, sest juba järgmise päeva varahommikul lahkus koor Londonist, et 1. augustil esineda Aldeburghis festivalil Britten Pears Arts. Ent hommikune äratus sattus tulema oodatust varasem – kell 6.45 hakkas koori öömajas tööle tulehääre. Unised lauljad hüppasid voodist välja, et keset karget hommikut nõutult Londoni tänaval seista. Üsna pea selgus, et hullu õnneks pole – keegi oli lihtsalt juukseid liialt anduri lähedal föönitanud.

Eestlased võtavad dirigent Tõnu Kaljuste pärast kontserti hotelli baaris vastu kui superstaari.

Kunagi pidutses siin Rolling Stones.

FOTOD: HEILI SIBRITS